

Posudek bakalářské diplomové práce

Student: Kristina Maříková

Obor: ČJ - NJ

Název práce v českém jazyce: Konkurence variant oni musí a oni musejí v dialogických textech internetové televize DVTV

Název práce v anglickém jazyce: Competition of Varieties oni musí and oni musejí in dialogic texts on the Internet Television DVTV

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Sojka, Ph.D.

Oponent práce: doc. Robert Adam, Ph.D.

Typ posudku: posudek vedoucího práce

1 - HODNOCENÍ OBSAHU PRÁCE

	Kritérium	Hodnocení (A-D)
1.1	Adekvátnost stanovených cílů a volba metodologie	A
1.2	Relativní úplnost zpracované sekundární literatury	A
1.3	Porozumění zdrojům a schopnost pracovat s nimi	B
1.4	Volba vhodné techniky zpracování materiálu a její zvládnutí	B
1.5	Interpretace výsledků	B
1.6	Struktura práce, vyváženost jednotlivých částí	B-C
1.7	Logičnost výkladu	B-C
1.8	Přínos práce, dosažení cílů a validita závěrů	B

Slovní komentář: Autorka zpracovává v textu dílčí tvaroslovné téma: konkurenci variant *oni musejí* a *oni musí* v současné mluvené a psané publicistice (jako srovnávací zdroj využívá článek Jana Chromého, uveřejněný v roce 2013 v Naší řeči; viz Úvod).

Druhá část práce (Kapitola 2; s. 10–24) obsahuje historický výklad, jehož cílem je popsat vznik a vývoj konkurenčních variant *musit/muset* a tvarů *oni musejí/musí*. Autorka zde pracovala nejen s Historickou mluvnicí autorů Lamprechta, Šlosara a Bauera, ale seznámila se i s prameny staršími (Bačkovský, Bartoš, matiční Brus, Gebauer, Zubatý, Trávníček).

Třetí část práce (s. 25–30) se zabývá danou problematikou z hlediska synchronního. Soustředí se jednak na popis dané problematiky v mluvnících (počínaje Mluvnicí češtiny 2 z poloviny 80. let minulého století až po Akademickou gramatiku spisovné češtiny /2013/). Zároveň zde autorka představuje výsledky korpusové sondy, jež publikoval Chromý (viz výše), a uvádí i další korpusová data (s využitím nástroje SyD).

Přestože výklad v teoretické části občas trpí rozvlácností a některé myšlenky se v jeho průběhu i několikrát opakují, lze teoretickou část práce podle mého názoru hodnotit jako vcelku zdařilou.

Empirická část práce (Kapitola 5; s. 32–59) začíná popisem výzkumného vzorku. Autorka shromáždila 95 nahrávek pořadů, jež byly v období 2016–2018 odvysílány v internetové televizi DVTV (šlo o interview moderovaná D. Drtinovou, M. Veselovským, F. Horkým a E. Smetana). Ve všech textech autorka vyhledala výskyty 3. osoby plurálu indikativu přítomnosti aktiva slovesa *muset*. Za účelem diferencovanější interpretace dat navíc použila i sociolingvistická kritéria: roli mluvčího v konkrétním pořadu, věk, pohlaví, profesi, regionální příslušnost. Kromě toho zohlednila i další možná kritéria, jež by mohla konkurenci variant *oni musejí/musí* ovlivňovat: slovosled, druh podmínky. I zde platí, že některé pasáže výkladu jsou poněkud rozvláčné, zejména pasáže věnované syntaktickým faktorům.

Jako srovnávací vzorek psané publicistiky použila autorka 60 textů uveřejněných v podzimním období roku 2017 na serveru iDNES (v rubrice Zprávy). I v těchto textech vyhledala výskyty 3. osoby plurálu indikativu přítomnosti aktiva slovesa *muset*.

Sonda ukázala zřetelnou převahu varianty *oni musí* v mluvených projevech (její podíl činil 95 %), v textech psaných byla převaha varianty *musí* méně výrazná (podíl 63 %).

V Závěru (s. 60–61) se pak autorka pokusila pojmenovat faktory, které konkurenci variant *oni musejí/musí* ovlivňují (míra připravenosti textu, systémové hledisko, realizační forma).

Autorka přistoupila k tématu zodpovědně, projevila snahu mu porozumět, prokázala schopnost shromáždit jazykový materiál, podle daných kritérií jej utřídit a pojmenovat základní skutečnosti, které z dat vyplývají.

2 - HODNOCENÍ FORMÁLNÍCH NÁLEŽITOSTÍ PRÁCE

	Kritérium	Hodnocení (A-D)
2.1	Adekvátnost horizontálního členění textu	B
2.2	Funkčnost odkazů a poznámkového aparátu	B
2.3	Dodržení citační normy	A
2.4	Dodržení stylové normy	B-C
2.4	Dodržení morfologické normy a pravopisné kodifikace	B-C

Slovní komentář: Formální rovina, a to zejména jazykové ztvárnění textu, je slabinou předložené práce. Často se setkáváme s prostředky, jež nepatří do odborného textu. Jmenovat lze např. občasný výskyt podob *ukázali jsme si*, *řekli jsme si* či nadužívání zájmena *nějaký* (např. na s. 33). Vyskytují se i interpunkční nedostatky (např. na s. 23 chybějí za mnoha větami tečky, ale i uvnitř souvětí se někdy objeví chyba, např. na s. 35: *Veselovský oproti ní přípravy nesnáší, nejraději by dělal svou práci bez nich, pokud by to bylo možné a klade větší důraz na rozhovor samotný*), výjimečně i závažná pravopisná chyba (např. *z těchto tvrzení nám vyplívá*; s. 23; navíc opět s nevhodným dativem). Některé výpovědi jsou vyloženě nekoherentní, např. *Dále jsme konstatovali, že „muset“ se dnes tradičně řadí mezi slovesa se zdvojeným paradigmatickým a jak si jeho varianty musit/muset konkurovaly* (s. 31) nebo *Protože (tyto osoby) zastupují nějakou funkci nebo úřad, nespisovnost u nich Hedin spíše vylučuje a ohledně variant opět nyní nevíme, která by jim mohla být bližší*. I některá konkrétní slovní spojení či jednotlivá slova jsou nevhodná, např. právě ono spojení, že některý z tvarů je někomu „bližší“: zaprvé to sugeruje existenci citové vazby, zadruhé to v případě variant *oni musejí/musí* implicitně obsahuje předpoklad, že konkrétní mluvčí o této konkurenci ví a záměrně volí jeden konkrétní tvar. V textu se také objevují rysy mluvenosti, např. *Drtinová se pouští hodně do hloubky a dělí si je na menší části a pak z nich skládá nějaký celek* (s. 35).

3 - SHRNUJÍCÍ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Předložená práce splňuje požadavky kladené na daný typ závěrečné kvalifikační práce v oboru *Český jazyk se zaměřením na vzdělávání*.

Práce je v souladu se zásadami citační etiky.

Práci doporučuji k obhajobě.

Slovní komentář: Předložený text je výsledkem autorčiny maximální snahy zpracovat dané téma přiměřeným způsobem. Velmi oceňuji skutečnost, že autorka shromáždila výrazně větší vzorek, než bylo při zadání práce domluveno (zadání počítalo s minimálním počtem třiceti nahrávek, nakonec však vznikl vzorek čítající textů téměř sto). Domnívám se, že zjištěné výsledky ve zkratce popisují reálný úzus v daném typu textů a že i vyvozené závěry jsou adekvátní. Jazykové nedostatky však celkový dojem bohužel snižují.

4 - OTÁZKY A NÁMĚTY PRO OBHAJOBU

4.1	Bude-li se převaha varianty <i>oni musí</i> v mluvených a možná i psaných projevech nadále zvyšovat, jaký vliv by to mohlo mít na stylovou platnost obou variant?
4.2	Jakým způsobem může konkurenci obou variant výhledově ovlivnit fakt, že školní jazyková výchova přestává žáky seznamovat s dělením sloves do prezentních tříd?

Datum: 23. 4. 2019